

## عنوان مقاله:

تفکرات گنوسی بین النهرینی و جنبش های غالی عراق در عصر امویان

## محل انتشار:

فصلنامه مطالعات سیاسی بین النهرین، دوره 2، شماره 3 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

## نویسنده:

روح الله بهرامی - دانشیار گروه تاریخ دانشگاه رازی . کرمانشاه . ایران

## خلاصه مقاله:

میان رودان که بستر شکل گیری تمدن های کهن بود، با سقوط بابل و تسلط کوروش، به مرکز تصمیم گیری ایرانیان تبدیل شد. تا آنجا که آن را دل ایران شهر خوانده اند. بدین سان اندیشه ها و آرای آریاییان با عقاید بومیان تمدن های سامی، سریانی و هلنی در بین النهرین به هم آمیخته شد. بین النهرین یا دل ایران شهر که در دوره اسلامی عراق خوانده شد شاهد گونه هایی از جنبش ها و جریان های فکری علیه خلافت امویان بود که برخی آموزه های آن با مبانی اندیشه های اسلامی تعارض داشت. بروز این گونه افکار و جریان ها این پرسش اساسی را مطرح ساخته که این افکار چگونه به آرای جنبش های فکری، اعتقادی و سیاسی مسلمانان راه یافت؟ فرضیه ما بر این اساس استوار است که برجسته ترین و بادوام ترین رخساره افکار التقاطی مذکور، اندیشه ها و آرای گنوستیکی و رازورانه ای بوده که تا ورود اسلام به این خطه تداوم داشت و در روزگار فرمانروایی امویان دوباره در عراق سر برآورد. یافته های این پژوهش با اتخاذ روش های تحلیل مبتنی بر تبارشناسی تاریخی آموزه های فکری و اعتقادی این جنبش ها، نشان داده که کلیت حیات فکری، اعتقادی و اجتماعی این جریان ها در قالب جنبش های اجتماعی با رویکردی رادیکال چون سبیهی، پیروان حمزه بن عماره، یبانیه و مغیره که در عراق در روزگار امویان ظهور کرده اند، ترکیبی از عناصر و مولفه های ثنوی، باطنی گری، رازوری، افکار نجات بخشانه و غالیانه بوده که متاثر از سرچشمه های فکری، آرای التقاطی و تفکرات جریان های گنوسی و ثنوی با سرچشمه های بین النهرینی بوده است.

## کلمات کلیدی:

بین النهرین (میان رودان)، اسلام، گنوس، جنبش های غالی، رازوری، نجات بخشی، امویان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1879136>

